

Nr 267.

Av herr **Örne m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens stödjande.*

Den prisöverenskommelse med vissa kvarnar, som regeringen träffade på sensommaren i fjol och som av Kungl. Maj:t godkändes den 30 augusti 1930, hade visserligen till formen blott karaktär av en förbindelse från kvarnarnas sida att under vissa förutsättningar tillämpa en viss pris-skala vid inköp av svenskt vete eller svensk råg. I realiteten hade emellertid denna överenskommelse betydligt längre gående verkningar. Såsom spannmålsnämnden framhållit i sin inlaga till regeringen den 21 april 1931, torde man nämligen med hänsyn till omständigheterna få anse, att säljarna av spannmål »skäligen bort kunna räkna med att under konsumtionsårets gång få sälja sin vara till pris svarande mot minimiprisen». Regeringen har genom sina på eget bevåg vidtagna prisregleringsåtgärder ådragit staten en i varje fall moralisk förpliktelse att sörja för att spannmålssäljarna komma i åtnjutande av de fixerade prisen. Oaktat vi för vår del ogillat dessa regeringens åtgärder, anse vi att, sådan situationen för närvarande är, riksdagen icke bör och kan undandraga sig att lämna sin medverkan till att ordna upp förhållandena, så att icke enskilda oförvållat drabbas av förluster på grund av missgreppen i regeringens prisregleringspolitik.

I likhet med spannmålsnämnden anse vi, att vad det nu närmast gäller är att finna en form, som, samtidigt med att jordbruket beredes av regeringen utlovad hjälp vid avsättningen av 1930 års skörd, innebär möjligheter till en successiv avveckling av statens ingripande på förevarande område.

Den form härutinnan, som regeringen i proposition nr 216 föreslagit, kunna vi emellertid ej anse lämplig. Regeringsförslaget synes oss i själva verket innebära ett accepterande av tullinjen — men förslaget för ej fram tullen i dess sedvanliga form, såsom en bevillning bestämd av riksdagen och ingående i statskassan, utan den presenterar en tull i förklädd form, såsom en »importavgift», inom vissa gränser bestämd av styrelsen för en till det yttre privat sammanslutning och inflytande i dennas kassa. Samma olägenheter, som enligt vår mening äro förenade med tullar i allmänhet och spannmålstullar i synnerhet, anse vi också vidlåda denna maskerade tull, men därutöver kunna mot regeringens tullinje rik-

tas sådana invändningar, att den borde ur riksdagens synpunkt vara fullständigt oacceptabel: riksdagen är nämligen helt satt ur spelet vid bestämmande av den beskattning av svenska folket, som här är fråga om, och riksdagen äger icke den kontroll över användningen av de statsmedel, som denna tull i själva verket utgör, som enligt grundlagen eljest tillkommer riksdagen.

Mot den statliga reglering av spannmålsmarknaden, som i övrigt ingår i regeringsförslaget, kan enligt vår mening riktas den befogade invändningen, att den är alldeles för vidlyftig och att den i tillämpningen icke kommer att leda till det av spannmålsnämnden angivna målet, nämligen en successiv avveckling. Den statliga inköpsgaranti, som skulle lämnas, kan tvärtom befaras främja en utökning av brödsädesproduktionen, som med tiden kan få rent katastrofala följder för vårt jordbruk, samtidigt som den hotar ådraga statskassan förbindelser, vilkas ekonomiska räckvidd ej tillnärmelsevis kan överskådas. Själva det sätt, på vilket statens stödaktion tänkes iscensatt, synes oss också valt så, att i första hand de stora spannmålsproducenterna, godsägarna, bli hjälpta, medan de små spannmålsproducenterna lämnas åt sitt öde. Därjämte måste det ur jordbrukarnas synpunkt vara föga önskvärt, att samtliga kvarnar i landet tvångsvis sammanföras i ett monopol, som kan väntas tillvälla sig en betydande maktställning på spannmålsmarknaden.

Den uppgift det här närmast gäller och som även jordbruksministern i motiveringen till propositionen anfört som huvudskäl för ett statligt ingripande nu, är att säkerställa *avsättningen av 1930 års skörd* till de i kvarnavtalet bestämda priserna. Denna uppgift kan emellertid lösas på ett betydligt enklare sätt än det, som propositionen anvisar. Spannmålsnämnden har påpekat, att kvarnarna inför utsikten till lägre spannmålspriser, som bli en följd av att kvarnavtalet utlöper med augusti månad i år, kunna förväntas visa stor återhållsamhet vid sina inköp under de närmaste månaderna före nämnda tidpunkt. Under normala förhållanden — säger spannmålsnämnden — kunde visserligen beräknas, att 1930 års veteskörd skulle vinna full avsättning, innan skörd av nytt vete allmänt kan användas, medan det vore antagligt, att av rågen ett överskott kunde komma att kvarligga vid konsumtionsårets slut. Emellertid skulle enligt nämndens mening en inskränkning av kvarnarnas spannmålsköp medföra en ökning av detta överskott och jämväl kunna medföra, att icke heller allt vete bleve försålt under den tid minimiprisen gällde.

Det statliga ingripande, som här kräves, bör således, sett från spannmålsnämndens egna utgångspunkter, kunna begränsas till att staten befriar kvarnarna från den ekonomiska risk de löpa genom att spannmål, som inköpts till kvarnavtalets priser, kvarligger hos kvarnarna efter pris-

regleringens upphörande. Skall staten — såsom synes även oss skäligt — övertaga denna risk, erfordras emellertid ingenting annat än att staten förklarar sig villig att vid september månads ingång till det för augusti månad gällande minimipriset med tillägg av skälig ersättning för ränteförlust och lagringskostnad övertaga de till kvarnavtalet avslutna kvarnarnas resterande lager av gammal skörd av svensk vete och svensk råg. Före viss dag 1931, t. ex. den 15 augusti, böra de kvarnar, som önska begagna sig av statens ifrågavarande erbjudande, till spannmålsnämnden anmäla de kvantiteter vete och råg, som de den 1 september önska överlåta på staten. Dessa kvantiteter skulle spannmålsnämnden vara pliktig inköpa, varvid givetvis bör krävas, att varan är av fullgod (torr, frisk och oskadad) kvarnduglig beskaffenhet. Priset bör såsom nämnts bestämmas till avtalspriset för vete och råg. Härtill bör läggas ett belopp motsvarande ränteförlust och lagringskostnad, förslagsvis 20 öre per 100 kilogram, räknat för månad, under den tid partiet efter den 1 juni 1931 varit lagrat hos kvarnen. Vid bestämmande av sistnämnda ersättning bör så anses, som om det parti spannmålsnämnden köper utgjordes av det eller de senast av kvarnen inköpta spannmålspartierna av ifrågavarande slag. Det är av vikt, att kontroll kan övas på att icke utländsk spannmål, särskilt råg, kommer att utbjudas till spannmålsnämnden under föregivande, att det vore svensk vara. Sådan kontroll bör dock statens spannmålsnämnd enligt gällande inmalningsförfordning med tillämpningsbestämmelser kunna utöva på ett fullt betryggande sätt.

De av spannmålsnämnden inköpta partierna vete och råg böra sedermera av nämnden säljas, vilket lämpligen kan ske på det sätt, att nämnden inforrdar anbud från kvarnarna. Det förefaller ej osannolikt att, om inmalningsprocenten för september sättes tillräckligt hög, åtminstone i det närmaste hela den av spannmålsnämnden övertagna delen av den gamla skörden kan hinna förmalas, innan förmalningen av den nya skörden påbörjats i full utsträckning.

På grund av det prisfall, som kan väntas inträda, när den hittillsvarande prisregleringen den 1 september upphör, kommer givetvis nämndens försäljning av den inköpta spannmålen att ske till lägre pris än köpspriset. Den förlust, som härigenom kan uppstå, bör enligt vår mening icke direkt belasta konsumenterna utan bör, då den föranletts av regeringens i det föregående berörda prisregleringsåtgärder, helt bäras av statskassan. För ändamålet bör därför å nionde huvudtiteln uppföras ett förslagsanslag, som synes oss lämpligen kunna bestämmas till 2,000,000 kronor.

På Kungl. Maj:t torde böra ankomma att i enlighet med ovan angivna grunder utfärda närmare föreskrifter om anslagets användning.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen till vissa stödåtgärder vid avyttring av brödsäd av 1930 års skörd måtte anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra förslagsanslag av 2,000,000 kronor, att användas i enlighet med de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t finner gott föreskriva.

Stockholm den 5 maj 1931.

Anders Örne.

Harald Åkerberg.

A. J. Bärge.

Rickard Lindström.

Ivar Vennerström.

Edwin Berling.

G. W. Hansson.